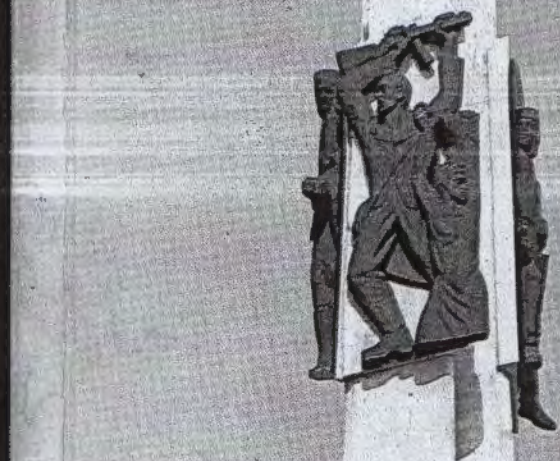

ROČENKA SZPB 1986

CENA Kčs 18,-

ROZSUDKY NAD FAŠISTICKÝMI POHLAVÁRMÍ

strany, chcelo pomáhať pri úteku dr. Tisu a jeho spoločníkov.

Dňa 14. 6. 1946 som si do deníka zapísal:

Keď som dnes prišiel k Tisovi, bol celý zničený a ledva mohol rozprávať. Stále sa chytal za srdce. Vraj nespál, lebo sú veľké horúčavy a zatvorili mu okno. Žiadal som správcu väznice, aby mu na moju zodpovednosť dal otvoriť okno a aby ihneď zavolať väzenského lekára, nech zistí, či je možné, aby väzeň zniesol zatvorené okno. Veľmi zle sa mi dnes Tisu vyšetrovalo, lebo sa tváril, akoby nevládal reagovať.

Zápis z nasledujúceho dňa:

Práve keď som Tisu vypočúval, prišiel väzenský lekár. Hovoril mi, že Tiso musí mať okno otvorené, lebo jeho zdravotný stav neznáša zatvorené okno. Ďalej odporúčal, aby Tiso zmenil väzenské ovzdušie, pokladal za potrebné, aby ho previezli do vojenskej nemocnice. Chvilu som ostal s lekárom osamote a hovoril mi, že pozoruje u Tisu srdcovú neurozu, ktorá pochádza z rozčuľovania. Potvrdila sa teda moja téza, že to súvisí s témou výsluchu posledných dní, ale aj s tým, že prevezenie do Ilavy dr. Daxner znemožnil...

Toľko dr. J. Šujan. Je, samozrejme, isté, že na oslobodení Tisu z väzenia mali záujem mnohí — doma i v cudzine. Vtedajší pápež poslal dr. Igorovi Daxnerovi „srdečný pozdrav“ a prosbu, aby voči Tisovi bol zhovievavý, mierny, aby ho teda neodsúdil na nijaký tvrdší trest.

NEPOČUL HLAS OSEMDESIATISÍC NÁVŠTEVNÍKOV

Je priam nepochopiteľné, že Izrael ako jediný štát dovolil roku 1981 postaviť pamätník J. Tisovi v Jeruzaleme. Že by predstaviteľia práve tohto štátu zabudli na nesmierne utrpenie miliónov Židov v rokoch druhej svetovej vojny? A trpeli aj na Slovensku!

Do koncentračných táborov odtransportovali asi 60 000 slovenských Židov. Memorandum, ktoré poslali židovskí rabíni Tisovi, nepomohlo. Nepomohli prosiace, úpenlivé slová...

... Ako služobníci boží prosíme Vás pokorne v najväčšej núdzi, poprajte sluchu hlasu božiemu a pomôžte nám v našom najväčšom nešťastí.

Alex vyskočil a zvolal: „Som toľko ako ty! Máme rovnaké významy. My sa budeme Nemcov báť doma? Ja veru nie! Ja sám ich zlikvidujem!“

Ani Juraj veliteľa ničím nepodporil: „Idem spolu s Alexom. Len zistíš, koľko ich je a hneď sa vrátim. Dočkaj nás tu. Vysieláčku ti nechávame.“

Odišli.

x x x

Zvečerievalo sa. Bolo niečo pred osemnástou hodinou. Kmočkovie Zuzanka stála s rodičmi pred domom v Zadovici spolu s nápadníkom z Krajného. Prišiel k nim pred chvíľkou na návštevu. Stefan Vogár chodieval k Zuzke na vohľady. Známosť bola vážna, všetko nasvedčovalo tomu, že sa bude končiť svadbou. Ženich bol oslobodený od vojenskej služby. Pred dvoma rokmi ho veľmi ťažko ranilo v boji na Kaukaze. Po operácii zostal nažive takmer zázrakom. Bol zamestnaný ako vrátnik vo fabrike v Mestečku. Ako bývalý vojak nevedel sa ani za dievčaťom vybrať bez zbrane. Vo vrecku mal dva granáty a pištoľ. V prípade prehliadky to nebolo bezpečné, ale v tejto ťažkej dobe sa domnieval, že so zbraňou je istejší ako bez nej.

Než vošli do domu, postáli na priedomí, ako je to na kopaničiach zvykom. Okolo bežali nejakí chlapci a zakričali: „Na brehu sú Nemci. Je ich šesť.“

Nápadníka sa zmocnila neistota — mal pri sebe zbraň. Čo robiť? Vytratiť sa a zmiznúť, len čo došiel? Považovali by ho za zbabelca. Radšej všetkým povedal, aby sa pobrali dnu. Keď už boli v izbe, vyzliekol kožený kabát, prehodil ho cez peľasť posteľe a sadol si na ňu. Len čo sa aj ostatní kde-tu pousádzali, vkročili do miestnosti dvaja Nemci. Jeden z nich, pravdepodobne zo Sudet, hovoril po česky. Pýtali si niečo jest. Kmočkovci mali iba kávu s chlebom. Oba Nemci si odložili opasky, tiež na posteľ, a pustili sa do večere. Pretože sa už hodne zotmelo, domáci zapálili lampu.

V tom čase, keď ku Kmočkovcom vstúpili Nemci, ďalší dvaja sa dostali asi päťdesiat metrov nižšie k Medvedovcom. Tam vbehol s namiereným automatom rozgúraný radista Alex Cajdlík a na jeho povel „Hände auf!“ sa prekvapení Nemci vzdali. Odzbrojil ich a odovzdal domácim partizá-

nom, ktorí spolu s ním pribehli z luskovického hostinca, aby ich zlikvidovali.

Poslední dvaja Nemci nazreli k Vogárke. Keď sa však mládenci, ktorí boli u nej na besede, povytrácali, vojaci sa naľakali. Pocítili neistotu. Obávali sa zostať a pretože videli, do ktorého domu vstúpili ich kamaráti, išli ku Kmočkovcom za nimi. Cestou si všimli, že sa dačo deje. Obzretní Nemci hneď po svojom príchode rozkázali: „Zhasnite svetlo! Berte zbrane! Vonku sú partizáni.“

Stefan Vogár sa obrátil k sudetskému Nemcovi:

„Aki partizáni? Tu niet partizánov!“

„Nehovor! Mlč! Aj ty si partizán.“

Bolo už poriadne šero, ale nie taká veľká tma, aby nebolo nič vidno. Nemci s automatmi v rukách zaľahli. Zbrane zacieli na dvere. Jeden sa kryl detskou kôliskou, v ktorej spala malá dcérka brata Vogárovej snúbenice. Druhý našiel ochranu za šijacím strojom. Tretí pripravený na výstrel ležal pod posteľou a štvrtý sa utiahol za veľkú stavanú pec. V tom čase bolo v miestnosti osem civilov a štyria Nemci. Otec a matka spolu s dcérou Zuzankou, jej brat s manželkou a dvoma malými deťmi a nápadník Stefan Vogár.

Zvonku doliehal do miestnosti hluk. Pobežovanie patrilo sčasti partizánom, ktorí automatmi brnkali o oblok, sčasti zvedavým chlapčiskám. Nemci s namierenými zbraňami boli v strehu.

Mladá Zuzanka Kmočková si dodala odvalu. Rozhodla sa ísť von a povedať partizánom, aby nerobili žiadny prepad, lebo v izbe je osem domácich. Bližila sa ku dverám. Tie sa náhle otvorili. Do vchodu sa postavil chlap a skríkol: „Hände auf!“ a súčasne vystrelil. Zasiahol zrkadlo na protiahlej stene, ktoré sa s brinkotom rozprsklo po zemi. V tom okamihu vystrelili aj Nemci. Muž vo dverách sa zvrátil dozadu, padol na chrbát a začal chrčať. Bol to radista Alex, ktorému sa už podarilo zajať dvoch Nemcov nižšie Kmočkovcov, a tak si myslel, že aj tu to bude také jednoduché.

Zuzanka akoby vrátila do zeme — stála pri dverách v paľbe piatich vojakov — smrť unikla o vlásk.

Partizáni, ktorí sa za Alexom dostali do chodby, sa s chvatom